

ה"חזון אי"ש" - הרב אברהם ישעיה קרליץ

יום פטירתו ט"ו במרחשון

ה"חזון אי"ש" - רבי אברהם ישעיה קרליץ, נולד ב-י"א במרחשון תרל"ח בעיר קוסוב, לאביו רבי שמריה יוסף שהיה רבה של העיר. הוא לא למד בחדר או בישיבה, וכנראה אף מעולם לא נסמך כרב באופן רשמי. את בסיס השכלתו התורנית קיבל מאביו וממלמד פרטי בשם ר' משה טוביה. רב חייו הוקדשו ללימוד עצמי. הוא התמסר ללימוד התורה מגיל צעיר. אמו סיפרה לימים לרבנית מלכה פינקל, אשתו של הרב אליעזר יהודה פינקל, כי כבר בילדותו למד בהתמדה עצומה. לדבריה, אמר לה פעמים מספר, כי אינו אוהב ללמוד, אך הוא לומד מתוך הכרה ש"זה דבר טוב", בציפייה שגם המתיקות תגיע. אחיו - הרב מאיר קרליץ, סיפר בהספדו, כי כבר המצווה שלו קיבל על עצמו להקדיש את כל כוחותיו לתורה. אחיו וגיסיו היו תלמידי חכמים וגדולי תורה. ה"חזון אי"ש" היה צנוע מאוד וחי חיי חסידות ופרישות. לאחר נישואיו, התגורר בעיירה כוידאן. התפרנס מחנות שניהלה אשתו, בעודו עמל ושקד בתורה. לפני עלייתו לארץ בשנת תרצ"ד, היה בבחינת "צדיק נסתר", ואת כל ספריו הוציא לאור בעילום שם. העידו עליו, שכל הש"ס היה מסודר בראשו.

בחורף תרס"ו, בהיותו בן 27, התארס עם בתיה (באשה) - בתו של מרדכי ביי, סוחר מן העיירה קווידרנה שבמערב ליטא, שהייתה מבוגרת ממנו בהפרש משמעותי. משפחת קרליץ הסכימה לשידוך, משום שהיא נחשבה לאשה חרוצה ויראת שמים, מה גם שבנם אברהם ישעיה היה ידוע כחולה לב ומחמיר בהלכה, וחיפש אשה שתקבל על עצמה את עול הפרנסה ותאפשר לו ללמוד תורה. לאחר שנחתמו ה"תנאים", התברר, כי המחותר לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו הכלכליות וכי הכלה המיועדת מבוגרת מכפי שחשבו. עקב כך, ביקשו בני משפחתו של ה"חזון אי"ש" לסגת מן השידוך, אולם הוא סירב, בנימוק שאין לבייש בת ישראל בשום מצב ולאחר שסוכם מה שסוכם - אין לסגת. פירסם עשרים ושלושה חיבורים בהלכה, לכל ספריו קרא בשם "חזון אי"ש", ראשי תיבות שמו: אברהם ישעיה. אחרי מלחמת העולם הראשונה עבר לוויילנא. גדול וילנא הכירו בגדולתו, ובמיוחד העריכו רבי חיים עוזר גרודזינסקי, שהיה מנהיג היהדות בדורו והיה מתייעץ עם ה"חזון אי"ש" בבעיות הלכתיות ובעיות ציבוריות. היה גם בקשר עם ה"חפץ חיים" - רבי ישראל מאיר הכהן.

בבואו לארץ, שכר דירה בבני ברק, שם חי כל ימיו. ה"חזון אי"ש" עסק הרבה במצוות התלויות בארץ, והוא החיה את שמירת מצוות אלה. קיבוצי "פועלי אגודת ישראל", באמצעות הרב קלמן כהנא שהיה בן ביתו של ה"חזון אי"ש", שמרו את המצוות התלויות בארץ, ובמיוחד את שנת השמיטה על פי הנחיותיו. אחד המאבקים הגדולים בהם השתתף, היה המאבק נגד גיוס בנות. בעיצומו של הויכוח הציבורי והמאבק עם ראשי המדינה, נפגש עם ראש ממשלת ישראל דאז, דוד בן גוריון, שבא לבית ה"חזון אי"ש" וביקש לשוחח עימו בעניינים העומדים על הפרק וביחסים בין דתים לחילונים. פרטי השיחה לא נודעו ברובם. בפגישתו אמר לבן גוריון, כי על "העגלה הריקה" (היהדות החילונית-ציונית) לפנות מקום ל"עגלה המלאה" (היהדות המסורתית). משפט זה הפך להיות משפט מפתח ביחסים שבין הציבור החרדי לחילוני.

שמו נקשר גם לנושא ה"שיעורים", הלא הם ה"מידות ושיעורי תורה" המוזכרות במקרא ובתלמוד (אמה, זרת, אצבע, כזית, כביצה ועוד). רבי אברהם חיים נאה (הגר"ח נאה) פירסם מידות אלו במידות עדכניות (מטרים וגרמים). ה"חזון אי"ש" חלק על המידות שנקבעו וטען, כי המידות האמיתיות גדולות בהרבה. נפטר מהתקף לב בליל שבת, ט"ו במרחשון תשי"ד (1953) ונקבר בבני ברק. קברו מושך מתפללים המבקשים עזרה במצוקות חייהם.

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
טלפון: 08-9412048
אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
הדפסה: דפוס ש.הר. רחובות טל. 08-9475106

יציאת שבת
6:36

כניסת שבת
5:38

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת לך-לך, מרחשון תשע"ו שנה שלוש ושבע, גליון מס' 3

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

ברית הקשת וברית המילה

כשם שהקשת יועדה להיות אות בין ה' ובין האנושות: "את קשתי נתתי בָּעֵנָן, והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ" (ט, יג), כך נקבעה המילה בציווי ה' לאברהם על ברית המילה לשמש כ"אות ברית": "והיה לאות ברית ביני וביניכם" (יז, יא).

למרות הדמיון בין שתי הבריות, שלשתיהן מתלווה "אות", ישנם הבדלים אחדים בין בריות אלו:

א. בעוד שבברית הקשת ההתחייבות בברית היא חד-צדדית, התחייבות ה' שלא למחות את היקום לעולם, ברית המילה היא דו-צדדית: "אני הנה בריתי אִתְּךָ... ואתה את בריתי תִּשְׁמֵר..." (יז, ד-ט). במקביל להתחייבות ה' לאברהם וזרעו, נדרשים אברהם וזרעו לקיים מצווה מעשית: "וּנְמַלְתֶּם אֶת בְּשַׁר עֲרֻלְתְּכֶם" (שם, פסוק יא).

ב. גם במהות האות קיים הבדל, האות בברית הקשת היא בשמים: "את קשתי נתתי בָּעֵנָן, והיתה לאות ברית" (ט, יג), לעומת זאת, האות בברית המילה היא בגוף האדם: "והיתה בריתי בְּבִשְׂרְכֶם" (יז, יג).

ג. נוסף על כך, בברית הקשת מופיעה המילה "ברית" - שבע פעמים, מספר המעיד על התגלות ה' בטבע. לעומתה, בברית המילה היא מופיעה שמונה פעמים, מספר המעיד על התגלות ה' מעל הטבע.

ד. כתוצאה מכל ההבדלים בין האותות בשתי הבריות שנוכרו עד עתה, נובע ההבדל ביניהן במהות הבטחת ה' בכל ברית. בעוד שבברית הקשת, ההבטחה היא מניעת העונש: "ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר" (ט, טו), בברית המילה כלולות שתי הבטחות פוזיטיביות - הבטחת ריבוי הזרע והבטחת הארץ: "וְהִפְרֵתִי אִתְּךָ במאד מאד... ונתתי לך ולזרעך אחרֶיךָ את ארץ מְגֵרְיֶיךָ את כל ארץ כנען לאֶחָזֶת עולם" (יז, ו-ח). כיוון שאברהם וזרעו נדרשים במסגרת הברית, להיות פעילים בקביעת האות בגופם, יזכו הם להבטחות משמעותיות.

לאור דברינו אלו, יובן סיגנונה של הברכה שאחר המילה: "וצאצאיו חתם בְּאוֹת ברית קודש". ולפי זה יובנו דברי הרמב"ן (טו, יח) בהתייחסו לתוקפה של הבטחת הארץ: "כאשר צָהוּ על המילה, אמר לו 'לאחוזת עולם' לאמר, שאם יגלו ממנה - עוד ישיבו וינחלוה".

בשולי הדברים נעיר, שבפזמון "יום ליבשה" (ישן גרסאות "יום ליבשה") ששרים בברית המילה, ישנו חרוז המעורר תמיהה: "ומבטן לשמך, המה נימולים", וכי המילה היא "מבטן"? אלא מילת ערלת הבשר תכליתה להביא למילת ערלת הלב, שהיא החינוך. החינוך אכן צריך להתחיל מן הבטן.

יוסף מרדכי (ימ"י) כנרתי

גליון זה מוקדש ע"י דוד ודבורה מטס שיחיו
לע"נ האב, החותן, ר' אברהם ב"ר דוד מטס ז"ל
נלב"ע י"ז במרחשון תשס"ח
תנצב"ה

שלושת יסודות האמונה של האבות

בסוף ספר דברים למדנו, על חידוש הברית בין ה' לישראל, שהיה לראשונה בזמן מתן תורה - הר סיני. עתה, נראה את שלושת יסודות הברית, שהיו לראשונה עם אברהם, ממנה לשאר האבות, ואחר כך לכלל ישראל. למרות שעיקרי הדברים ידועים, כדאי שוב להזכירם, כי חשוב לקבע דברים אלו בתודעתנו תמיד. א. "יְהִי עַמִּי כְּעַמֵּי אֲרָץ מִצְרָיִם וְכַדְּמֵי אֲרָץ מִצְרָיִם" (וי, ז) - מעתה יהיה בעולם עם נבחר, שיהיה יחיד ומיוחד אצל הקב"ה מכל האומות. אמנם, הקב"ה כרת ברית עם אדם הראשון (למרות שלא מוזכר שם לשון "ברית"), ואחרי המבול נאמר במפורש, שה' כרת ברית עם נח ומשפחתו (ט, ט-ז), אך אלו היו בריתות עם כלל האנושות. עתה, הקב"ה רוצה ליחד שמו על עם אחד. בחירה זו היא: "לְבָרִית עִוִּילִים" (לכן עם ישראל הוא נבחר ונחל לנסות לכלותו, כי ה' לא יפר את בריתו ואז הוא מחויב להגן עליו. ב. "לְהִיֹּת לְךָ לְאֻלְקִים, וְלִזְרֹעַךָ אַחֲרַיִךְ" (שם) - ה' הוא אלקינו, והוא אחד - "אמונה מונותאיסטית" - אמונה באל אחד. רק לו מחויב עם אברהם להיות נאמן וללכת בדרכיו. כמובן, שגם הקב"ה מתחייב כלפינו, התחייבות של אל למאמיניו. בזכות רחמיו הוא אינו מפר את הברית, למרות שאנו לא עומדים בתנאיו. ג. "וְיִתְּנִי לְךָ וְלִזְרֹעַךָ... אֶת כָּל אֶרֶץ כְּנָעַן לְאֻחְזָתָּ עִוִּילִים" (שם, פסוק ח) - ארץ זו נבחרה במיוחד לעם המיוחד, וזה חלק מהקשר שלנו לקב"ה ומהווה מרכיב חשוב. לכן,

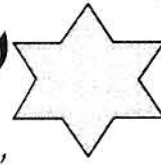

הפסוק (שם) מסיים שוב במילים "והייתי לכם לאלקים", כדי ללמדנו, שכל המתכחש לארץ ישראל ולא רואה בה ערך עליון, כאילו מתכחש לקב"ה! וכן אמרו חז"ל: "כל הדר בחו"ל, דומה כמי שאין לו אלוה". ארץ ישראל היא לא סתם חבל ארץ המהווה רק "מקלט" לעם, אלא, כאמור, מקום מהותי שבלעדיו עם ישראל אינו יכול להגשים את ייעודו, שלהגשמתו נבחר.

יש לשים לב, שהארץ מובטחת "לאחוזת עולם" - היא שלנו לנצח. ואם תשאל: הרי זמן רב היינו בגלות, מחוץ לארץ?! האין זה נוגד את ההבטחה? התשובה היא: לא! כי לא הובטח לנו שנהיה בה לנצח, אלא הכוונה היא, שהגלות היא עונש זמני, קצר או ארוך, אבל היא לא תפקיע את זכותנו על הארץ והיא תחכה לשוב בניה לתוכה. ההיסטוריה אכן מוכיחה, שכך היה: עם ישראל עדיין חי וקיים, לכן אין מה לדבר על היעלמותו. אנו ב"ה על אדמתנו, ואין עוד לחשוש מחזיונות אימה, ח"ו. גם אם עדיין אנו סובלים מהתנכלויות, אין בכך לגרום לנו לאבד אחיזתנו כאן. "מטריית" הברית, לא הוסרה ולא תוסר.

מנחם אדלשטיין

שיח בחסידות

"וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךְ"

בתחילת פרשתנו, אברהם מצווה לעזוב את ביתו, בתמורה לכך מבטיח לו הבורא לעשותו "אב המון גוים" ואת היכולת לברך ולהתברך. "וְאֶעֱשֶׂה לְךָ גְּדוּלָה וְאֶבְרָכָךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ, וְהָיָה בְּרָכָה. וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ וּמִקְלָלְךָ אֲרָר, וְנִבְרַכְיָךָ בְּכָל מְשֻׁפַּחַת הָאֲדָמָה" (בראשית יב, א-ב).

רבי יחזקאל מקוזמיר מקשה: מדוע אמר לו הקב"ה שברכותיו יתקבלו, שהרי כפי שאנו יודעים, אברהם לא בירך שום אדם וגם לא את בנו יצחק: "העניין מה שאמר הקב"ה לאברהם וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ, אשר באמת לא מצינו שבירך אברהם אבינו לשום אדם, גם ליצחק בנו לא בירך, על אשר ראה שיצא ממנו עשיו הרשע, ואחר כך למה היה לו לברך (פירוש: למה היו לו להשייית לברך את אברהם בברכה זו של וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ)?"

תירושו: "אבל הטעם בזה, על אשר אברהם ע"ה היה ראש לאומותנו, בירך אותו השי"ת בברכה זו אשר הוא בחינת תפילה" (נחמד מזהב", לך-לך).

על פי דבריו, אברהם אבינו ברכתו הגדולה הייתה, בהיותו הראשון שהתפלל ובעקבות כך השרה ברכה על העולם.

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב טוען, כי אברהם אבינו קיבל כח, שברכותיו יהיו כלליות וישפיעו על כל העולם. רמז לכך ניתן למצוא במילה "והיה", שהן אותיות 'הווי"ה' המסמלות את הכלל: " וְהָיָה בְרַכְיָךָ. וְהָיָה אוֹתִיּוֹת ה'ווי"ה ברוך הוא, והיינו, שה' יתברך הבטיח לאברהם שיהיה בידו מקור הברכות וכשיברך לאיזה אדם -

יעשה ברכתו הווי"ה. והיינו, שלא יהיה תועלת לדבר פרטי, רק הכל יהיה נכלל בו שפע וברכה והצלחה, וכפי חז"ל ומזוני, הכל בכלל ולא יהיה חסר כלום, וכל אחד יבורך מברכתו כל מה שיוצרך לו, כן יעשה ברכתו לתועלתו, וקל להבין" ("דגל מחנה אפרים", לך-לך).

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב מבאר, כי "ברכה" היא מלשון "הברכה". "הבטיח לו השי"ת יונברכו בך כל משפחות האדמה", היינו, מלשון המברך את האילן, שכל הניצוצים הקדושים שבכל האומות יתמשכו (ויתיישבו) בו וישוּבו אליו אל הקודש, והאלילים כליל יחלוף ותתבטל כל המרכבה טמאה, וימלא כבוד ד' את כל הארץ ותהיה מלכות שמים [שלמה] והיה ד' למלך על כל הארץ" ("בני יששכר" - ניסן, ד).

כמו הברכת הענף המצמיחה אילנות נוספים, כך אברהם אבינו "מברך" נשמות ומחזירן להאמין בה' אחד.

רבי מנחם מענדיל מקוסוב מסביר, שאף אברהם המברך יזכה להתברך, כפי שלמדנו חז"ל, שהמבקש על חבריו - הוא נענה תחילה. והוא שנאמר "וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ", כלומר, בזכות ברכתך גם אתה תתברך: "פירוש, כי האדם המתפלל על חבריו - נעשה צינור השפעה להשפיע לחבריו, שעל ידו הולך השפע, ובעל כורחו הוא נענה תחילה, כיוון שעל ידו עוברת ההשפעה. ובה יובן מאמר חכמינו ז"ל: 'המברך - מתברך', פירוש, כי המברך נעשה צינור השפעה כנ"ל, ועל כן הוא מתברך. וזהו וְאֶבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ, כי 'ברכה' הוא לשון 'בריכה', היינו, צינור השפעות טובות, וד"ל" ("אהבת שלום", לך-לך).

רבי יוסף לייפר מפיטסבורג מסביר, כי ניתן ללמוד מכפילות התורה: "וְאֶבְרָכָךָ... וְהָיָה בְרַכְיָךָ", שהקב"ה מבטיחו כי הברכה לא תהיה רק בזמנו אלא לעד: "ולזה באה הבטחה מהקב"ה וְהָיָה בְרַכְיָךָ, וקאי על וְאֶבְרָכָךָ, כלומר, שהברכה תהיה עומדת לעד, ברביה והמשכה" ("צדקת יוסף", לך-לך).

הרב אבי שיש

"חנוך לנער"

מתחלת אלא אחרי שהאב ביטל מצוות עשה שלו ועבר יום השמיני, ואח"כ מעשה המילה אינה אלא הכשר מצוה שמביאו שיהא נימול". אכן אנו רואים, שבברית המילה מברכים שתי ברכות: הברכה האחת - אותה מברך המוהל: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על המילה", המכוונת להסרת הערלה ובכך הנימול נעשה "נימול". הברכה השנייה - אותה מברך אבי הבן: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו". ברכה זו מכוונת למשמעות של כניסת הנימול תחת כנפי השכינה, כמי שנמנה על זרעו של אברהם אבינו. נוצר כאן קשר בין השלמת המעשה הגופני, הסרת הערלה מהגוף, למעשה הרוחני של הכניסה תחת כנפי השכינה.

מתוך כך ניתן לעמוד על משמעותה העמוקה של הברית הנכרתת בין הקב"ה לאדם מישראל. אות הברית הניתן בבשר, אינו ניתן למחייה, עד אחרית חייו של האדם. ברית זו אינה ניתנת למחייה גם מנפשו של היהודי, שבכל אשר יהיה ובכל מצב בו יהיה - הברית חרותה בנפשו, עד שאמרו חז"ל (סנהדרין מא, א): "ישראל, אף על פי שחטא, ישראל הוא", שהרי הברית כרותה ואינה ניתנת למחייה.

נפתלי יערי

"ימול לכם כל זכר לדורותיכם"

נראה שאין מצווה, המזוהה כל כך עם ישראל, כמצוות המילה. המצווה מתקיימת ברוב טכס, בשמחה רבה ואף כאלה שאינם מקפידים על קלה כעל חמורה, מקפידים לקיים מצווה זו. על מצווה זו מסרו יהודים בכל הדורות את נפשם, על אף שאין זו אחת משלש המצוות שעליהן נאמר: "והרג ואל יעבור". מה איפוא המיוחד כל כך במצווה זו?

ספר "החינוך", מונה בפרשת לך-לך (מצווה ב): "לך-לך יש בה מצות עשה אחת, והיא מצות מילה, שנאמר (בראשית יז, י): 'זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך, המול לכם כל זכר... מִשְׁרְשֵׁי מִצְוַה זו, לפי שרצה השם יתברך לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו, אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם מובדלים מהם בצורת נפשם... ורצה להיות ההשקמה על ידי האדם, ולא פָּרָאוּ שלם מבטן, לרמוז אליו, כי כאשר תשלום צורת גופו על ידו, כן בידו להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו". דברי "החינוך", מרמזים לאותו מדרש (תנחומא, תזריע, ה), בו מסביר רבי עקיבא לטורנוסרופוס הרשע, את משמעותה של מצוות המילה.

הרב צבי פסח פראנק צ"ל (שו"ת "הר צבי" יו"ד, סימן רד) אומר: "יש מצוה בעצם פעולת המילה, אבל זה אינו אלא באב וביום השמיני דוקא. ויש עוד מצוה שיהא נימול, ומצוה זו אינה

מה הטעם שיש לפרוס מפה על גבי החלות?

א. רשב"ם (ד"ה רבה בר) ו**תוספות** (שם) הביאו מהשאלות **דרב האי גאון** (יתרו, סימן נד), שהטעם שיש לפרוס מפה על החלות הוא משום "קבוד שבת", דהיינו, שאחרי שקדשו את השבת, משום "קבוד שבת" צריך לעשות סעודה, ואם החלות כבר נמצאות על השולחן - אין היכר שהסעודה היא מחמת שקדשו את השבת ולכן מכסים את החלות במפה, וזה נחשב כאילו החלות אינן נמצאות בשולחן, ועל ידי שמסירים את המפה אחר הקידוש, זה נחשב כאילו הביאו את הסעודה לאחר הקידוש.

ב. הרא"ש (פ"י, סימן ג) הביא טעם נוסף שפורסים מפה, שלא יראה הפת בושתו, שהרי מן הדין יש להקדים את ברכת הפת לברכת הגפן, ומבאר **המרדכי**, שאם הפת מגולה יש לברך עליה קודם, לכן מכסין את החלות במפה ואז נחשב כאילו אינו נמצא בשולחן.

ג. טעם נוסף שמובא **בתוספות ובטור** (סימן רעא), שעושין "זכר למן" שהיה מונח כמו בקופסא - טל למעלה וטל למטה, וזכר לזה נותנין המפה תחת הפת ואחרת על גביו.

"**ה' שולחן ערוך**" (רעא, ט) פסק: "צריך שתהיה מפה על השולחן תחת הפת, ומפה אחת פרוסה על גביו". בפעם הבאה, נביא בעזרת ה' השלכות מעשיות הנובעות מהטעמים השונים לפריסת המפה על גבי החלות.

הרב אריה ויזל

פינת ההלכה

כיסוי החלות בעת הקידוש

במסכת פסחים (ק, ב) מובא: "תניא נמי הכי, שאין מביאין את השולחן אלא אם כן קידש, ואם הביא - פורס מפה ומקדש". הגמרא אומרת, שאין להביא את השולחן לפני הקידוש, אלא לאחריו, ואם בכל זאת הביאוהו - יש לפרוס עליו מפה ואז לקדש.

תוספות (שם, ד"ה שאין) מבאר, שוודאי שהשולחן צריך להיות ערוך ומסודר כבר בעת שמגיע לביתו, שהרי כך אומרת הגמרא (שבת קיט, ב) בפירוש, אלא הכוונה, שיש לערוך אותו לפני כן במקום אחר ולאחר הקידוש להביאו למקום הסעודה.

תוספות ממשיך לבאר, שהגמרא מדברת על ימיהם, שהיו נוהגים לאכול על שולחנות קטנים. אך כיום, שאוכלים על שולחן גדול ויש טורח להעביר את השולחן לאחר הקידוש, אפשר שהשולחן יהיה מונח במקום האכילה כבר בעת הקידוש, אלא שיש לפרוס מפה ורק אז לקדש.